

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v poduk.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 3 gid., za pol leta 1 gid. 60 kr., za četrta leta 80 kr. — Naročnina se pošilja upravništvu v tiskarni sv. Cirila, koroške ulice, št. 5. — Deležniki tiskovnega društva dobivajo list brez posebne naročnine.

Posamezni listi dobé se v tiskarni in pri g. Novak-u na velikem trgu po 5 kr.

Rokopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo. Za ostanila se plačuje od navadne vrstice, še se natisne enkrat 8 kr., dvakrat 12 kr., trikrat 16 kr.

Avstrija in nje ljudstva.

(Govor drž. poslanca dr. Gregorčca v državnem zboru.)

(Dalja.)

Prav po analogiji češke sprave bi se mir gotovo ne dal doseči, ker liberalni nemški in italijanski mogote bi se tu gotovo ne ravnali po vzgledu slovanske večine na Češkem. (Poslanec Vošnjak: Žal, da ne!)

Nastane vprašanje: „Kaj more storiti vlada?“ Ona more ondu mnogo storiti, pa vendar ne vsega. Po sedanji metodi, po potu naredb narodnega miru ne bode dosegla. Na ta način more narodni boj pač nekoliko ublažiti a odstraniti ga ne more. V njenej moči je, da odstrani nepovoljnega namestnika, okrajnega glavarja, uradnike, ki ne znajo dosti deželnih jezikov, in jih zameni z drugimi, lahko odpravi ravnatelje in profesorje, ki domače prebivalstvo zaničujejo, prezirajo in žalijo, ki z otroki v šoli pravično ne postopajo, sploh ima mnogokrat priložnost blagovoljno skrbeti za izvajanje narodne enakopravnosti v uradu, šoli in javnem življenji. Zlasti je njena dolžnost, da razveljavlja protizakonite sklepe in ukaze avtonomnih zastopov, da se ozira na pritožbe, ki jej doidejo v tem oziru, in tudi njim odpomore. Žal, da tega ne stori. Tako prosijo koroški in Tržaški Slovenci že več let za slovenske šole, pa žal, zaman.

Slovenski poslanci so že opetovano zahtevali od gospoda našega ministra, da razveljavi famozni ponemčevalni ukaz štajarskega deželnega šolskega sveta; pa dosedaj je bilo vse zaman. Sicer je pa vsekako slabo, da bi se izvajanje državnih zakonov prepuščalo samo vladi. Manjka jej često dobre volje, včasih pa tudi previdnosti, vztrajnosti in poguma. Saj se često zgodi, da se najmanjši korak, ki ga stori vlada semtertja v prid kakemu slovenskemu narodu razkriči za Bog ve, kako koncesijo, kot uspeh tajnega pogajanja ali odijoznega barantanja.

Pri tem so pa take koncesije večkrat le drobtine, ki prejemalca prej razžalijo, kakor pa zadovoljijo! Slovani čutimo se ob tacihih prilikah navadno ponižane, razžaljene, če se nam po dolgem odlašnji kot milost vrže nekaj, kar nam gre po vse pravici. Pri tem se pri tacihih koncesijah razdražijo Nemci. Na ta način vlada ne bode nikdar dosegla narodnega miru. Za to je le jedno sredstvo in to je, da se člen XIX. državnega osnovnega zakona izvede po zmislu svojem. To moje prepričanje opira se na sledeča razmotravanja.

1. Člen XIX. je skupno delo Nemcev in Slovanov. Najplemenitejši sinovi, najodličnejši politiki obeh narodov so sodelovali pri uzakonjenji tega člena. Dosledno bi bilo, da zastopniki Nemcev in Slovanov tudi v tej visokej zbornici po skupnem delu sklenejo potrebno izvršitev tega zakona. 2. Krona je s svojim potrjenjem temu členu dala tako važnost in nedotakljivost, kakoršnja nahajamo le pri slovečej pragmatičnej sankciji. 3. Člen XIX. bode vsem narodom te državne polovice prinesel zaželeni mir, če se bode izvel po zmislu svojem. Le s tem se bi odstranil oni strah, kateri še vznemirja narodnosti zaradi njihovega obstanka. Ta člen priznava posamične narode kot juridične osebe, kot moralčne celote ali skupine ne gledé na obstoječe deželne meje, v imenu države priznava enakopravnost vsem v deželi navadnim jezikom v šoli, uradu in javnem življenji, zahteva v meševitih deželah takih učilnic, da se bode vsak narod lahko potrebno izobrazil, ne da bi se moral učiti drugega deželnega jezika. Končno priznava slednjemu narodu neporušljivo pravo za varstvo in gojenje narodnosti svoje. Pa vsa tako slovesno zagotovljena pravica narodu nič ne koristi, dokler nimamo zakonito opravičenega izvršilnega organa. To storiti se je opustilo in zatorej je člen XIX. do današnjega dne ostal na papirji, ne izveden.

Rajši se je skušalo naredbenim potom vse-

bino člena XIX. izbrisati, da skušalo se je vsebino tega člena s tem omajati, da bi se proglasila nemščina za državni in službeni jezik.

Zaradi tega pa imamo namesto narodnega miru narodni prepir in boj. Da se odstranijo narodna nasprotja, treba je, da se za vsak narod ustvari poseben organ, kateri bi bil opravičen v imenu njegovem varovati to neporušljivo pravo in ga praktično izvajati brez ozira na narodne meje, zlasti v šolskih zadevah. Ta se mora dati avtonomnej upravi vsakega naroda. Potem bomo še le imeli narodno in pravo ljudsko šolo, katere ne bode mogel zlorabiti za raznarodovanje noben drug narod, nobeno tuje šolsko društvo, ki dobiva denar celo iz Prusije.

Narodna ljudska šola, katero bi upravljali posamični narodi sami, bila bi pa pri nas vsekako kristijanska, katoliška, kajti narodi avstrijski so v svojej velikej večini še vedno kristijanski in katoliški in bodo tudi ostali. Z avtonomnimi organi posamičnih bi se zastopniki cerkve mnogo lažje sporazumeli, nego s sedanjimi političnimi organi. (Dalje prih.)

Občinske volitve v Šoštanji.

Mi vstajamo in vas je strah! Resničnost teh besed opazoval je sleherni narodnjak zadnji čas v Šoštanji. Pred ednim mesecem so pri občinskih volitvah v okolico Šoštanj se volili jednoglasno narodni kandidatje, pri kojih ni bilo nasprotstva, ki se je še pred tremi leti pod vodstvom vsem znanega Negrija iz Celja napenjalo tako, da je v teku zadnjih treh let počilo, da ni torej od te vrste ljudi ne več duha ne sluha — ni še dolgo tega, odkar so se naši nasprotniki jedini sposobni čutili gospodariti čez nas, ko se je še kričalo „Schönstein ist deutsch“ itd.

Oglejmo si to trdnjavico malo danes. Pri občinskih volitvah trga Šoštanj dne 28. aprila zmagali so narodnjaki. Kaj narodnjaki? Da, zmagali so in sicer moralčno, če že ne faktično. To pripoznati mora sleherni in bodi si najhujši nasprotnik.

Ze priprave za volilni boj bile so hude, da, tako hude, kakor do sedaj še nikdar ne. Agitatorji srečevali so se na hišnih pragih. To trajalo je že par tednov poprej.

Pri nemčurjih delala so se pooblastila, če ni šlo z dobra, moralo je iti z zvijačo. K nekeji ženi prišli so štirje adjutanti, recte delavci tovarnega Franca Woschnagga ter jo silili, da jim da pooblastilo. Ženo, izgovarjajočo se, da je jedno že narodni stranki dala, začeli so koj nagovarjati, naj isto pismeno prekliče z opazko, da ga nobenej stranki ne da, ter naj v to ime na predloženi poli papirja križ napravi. Uboga zbegana žena, čitanja nevesča, napravi res križ, da na nobeno stran noče voliti, a kaj je pod-

križala? Ne vedoč pooblastilo za nasprotno stranko. To je sicer pozneje preklicala z zopetnim narodnim pooblastilom, a gospodje v komisiji nobenega niso pripoznali, ter njen glas odbili. Take zvijače in goljufije so se torej posluževali. (Dalje prih.)

Gospodarske stvari.

Sadjerejsko društvo.

V Št. Juriji ob juž. železnici je imelo cesarjevič Rudolfovo sadjerejsko društvo za Spod. Štajar 4. dan maja v šolskem poslopju svoj redni občni zbor. Predsednik g. dr. Ipavc obilno zbrane udeležnike prijazno pozdravi ter prične zborovanje točno ob 3. uri popoldne. Iz njegovega poročila je povzeti: V teku letošnje spomladi je društvo oddalo 1000 požlahtnjenih dreves in sicer 600 iz lastnih vrtov, 400 pa se jih je naročilo pri g. Veršecu pri Brežicah; divjakov se je iz lastnih vrtov razposlalo 28 000 in tem primerno število cepičev; cepičev posebnih vrst ste nam darovali slavna kmetijska šola v Grottenhofu in sl. sadj. in vinorejska šola v Mariboru. Denarstveno pa so društvo podpirali visoko c. kr. ministerstvo za kmetijstvo, visoki deželni zbor v Gradci in slavni okrajni zastop v Celji. Vsem darovateljem in podpornikom se tu izreka topla zahvala.

Gosp. Matijašič, potovalni učitelj iz Maribora, potem nastopi in v daljšem govoru razpravlja strupeno roso — peronosporo in sredstva proti nji. Jedro njegovega poduka je bilo, kedaj in kako se prikaže ta gliva; škoda, ki jo napravi, je vinogradnikom občutljiva v dvojnem obziru, ker grozdje oboli in ne dozori, pa tudi les ne dozori, po zimi pozebe in škodo trpi za prihodnje leto. Da se ta gliva, kolikor mogoče, zatira, je najbolje sredstvo škropljenje o pravem času z modro galico. Vzame se 1¹/₂ klgr. galice na 1 hl. vode in toliko apna, 2 do 3 hl. na oral zemlje za enkratno škropljenje. Škropiti pa je treba dvakrat, pred cvetenjem in po odevetenju. Govornik potem pokaže škropilnico, opozarja na važnosti posameznih delov njenih; pumpa, ventil, razpršilec; pokaže praktično na prostem, kako je škropilnico napolniti, nositi, škropiti z njo, kako je razpršilec uravnati, da ne škropi predebelo; škropiti je vselej le na zgornji strani listov. Ves njegov govor je bil ukovit in lahko umeven.

O zadevi razstav na Dunaji in v Gradci se sklene, da se bomo udeleževali na obeh.

Sklene se še v minoli jeseni iz odbora izstopivšemu g. Fr. Lenčeku iz Blance za njegovo večletno živahno in uspešno sodelovanje v odboru, kot ud in večkratni zastopnik našega društva posebno v Gradci, izraziti toplo zahvalo. Po blizo tri ure trajajočem zborovanju